

## HUMANİTAR VƏ İCTİMAİ ELMLƏR

### HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

DOI: <https://www.doi.org/10.36719/2663-4619/80/7-12>

**Telli Tariyel qızı İbrahimova**  
Bakı Slavyan Universiteti  
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru  
69\_cicek\_69@rambler.ru  
**İradə Xəlil qızı Zamanova**  
Bakı Dövlət Universiteti  
zirada04@gmail.com

### ÜMUMTƏHSİL MÜƏSSİSƏLƏRİNDƏ DİSTANT TƏHSİLDƏ YARANAN MÖVCUD PROBLEMLƏR VƏ YENİ PERSPEKTİVLƏR

#### Xülasə

Bu məqalənin məqsədi ümumtəhsil orta məktəb şagirdlərinin distant təhsil prosesi ilə ilk dəfə qarşılaşdıqları problemləri və distant təhsillə bağlı fikirlərini öyrənməkdir. Bu tədqiqat üçün təsviri tədqiqat modelindən istifadə edilmiş və nəticəni müəyyən etmək üçün nümunələrdən istifadə edilmişdir. Araşdırma Bakının 35 nömrəli və 164 nömrəli tam orta məktəblərdə təhsil alan 68 orta məktəb şagirdlərlə sorğu və müsahibə üsulu ilə aparılıb. Tədqiqat keyfiyyət tədqiqat metodlarının bir nümunəsi kimi aparılmışdır. Tədqiqat qrupu 2019-2020-ci tədris ilinin yaz dövründə məktəb müəllimləri və şagirdlərdən ibarət olub. Məlumatların təhlili zamanı məlum olub ki, şagirdlərin distant təhsillə bağlı fikirləri bağlı qərarlı idi, şagirdlərin qarşılaşdıqları əsas problemlər şəxsiyyətlərarası ünsiyyət və internetə qoşulma problemləri və distant təhsildənsə formal təhsilə üstünlük vermələri idi.

**Açar sözlər:** *distant təhsil, çətinliklər, baryerlər, praktiki təcrübə, yeni perspektivlər*

**Telli Tariyel İbrahimova**  
**İrada Khalil Zamanova**

### Current problems and new perspectives in distance education in general education

#### Abstract

The purpose of this article is to study the problems faced by secondary school students for the first time in the process of distance education and their views on distance education. A descriptive research model was used for this study and samples were used to determine the outcome. The survey was conducted through a survey and interview with 68 secondary school students studying at secondary schools No. 35 and No. 164 in Baku. The study was conducted as an example of qualitative research methods. The research group consisted of school teachers and students in the spring of the 2019-2020 academic year.

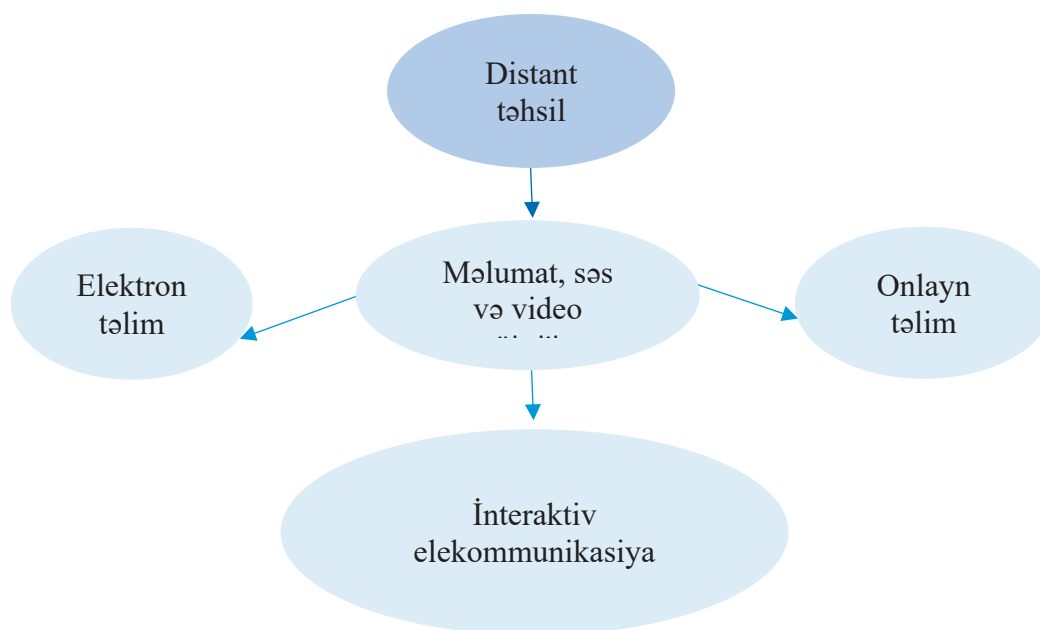
**Key words:** *distance education, difficulties, barriers, practical experience, new perspectives*

#### Giriş

##### 1.1. Ümumtəhsil məktəblərində distant təhsilin yaranması

M.Börn distant təhsili ümumtəhsil orta məktəblərində şagirdlərin öyrənmə qabiliyyətini inkişaf etdirmək üçün təhsilin keyfiyyətinin artırılmasına aid olan bir anlayışı kimi təqdim edir. (Burns, M. 2011:47)

Əvvəlki təcrübələrə əsaslanan distant təhsil, texnologiyanın inkişafı və medianın istifadəsi ilə davam edərək, ikitərəfli audio, video qrafika, texnologiyaları ilə əlaqədardır. Distant təhsil internetin yüksəlişinin təlim və biliyin çatdırılmasında üsulunu dəyişdirərək elektron öyrənmə konsepsiyasını ortaya çıxardı.



**Sxem 1.1. Distant təhsilin komponentləri**

M.Simonson, S.Smaldino, M.Albrayt və S.Zvacek (Simonson, M., Smaldino, S., Albright, M. & Zvacek, S. M. 2008: 12) öz mülahizələrində yer qazanmış təhsil, elektron distant təhsil, internet əsaslı təhsil və onlayn öyrənmə kimi anlayışları təhlil edərək onlar arasında semantik fərqləri bir-biri ilə əlaqələndirir və distant təhsilin tərfi dörd komponentlərini təqdi edirlər (sxem 1.1):

a) korporativ b) interaktiv telekommunikasiya; c) məlumat, səs və video mübadiləsi; d) müəllim və şagirdlərin ayrı məkanlardan ünsiyyət qurması.

*Korporativ komponent* kimi distant təhsil ibtidai və orta məktəblər üçün fərqli sistemlər hazırlamış və fiziki cəhətdən sınıfdə iştirak edə bilməyən şagirdlər üçün böyük potensial imkanlar yaratmışdır. Bu təhsil forması müəyyən çətinliklər səbəbindən tətbiqi edilsə də, şagirdlərin təlimə cəlbətməkdə bir rahatlıqlar təmin edə bilmişdir.

*İnteraktiv telekommunikasiya* vasitəsi kimi distant təhsil dərsləri şagirdlər üçün dəstək, interaktivlik, öhdəlik və texnologiya sahələrində problemlər yarada bilər. Son illərdə distant və birləşmiş təhsil formalarına ehtiyac getdikcə artır. Bu, əsasən ali təhsilə tələblərin artması və peşə təhsilində tez-tez dəyişikliklərə ehtiyac olması ilə bağlıdır.

*Məlumat, səs və video mübadiləsi* şəbəkələrdə “canlı dərslər” lə nümayiş etdirilir və öyrənmə-tədris prosesi davamlı şəkildə video və səsli proqramlardan istifadə etməyə imkan verir. Bu yolla şagirdlər öz müəllimlərinin dərslərini izləyə bilirlər.

*Müəllim və şagirdlərin ayrı-ayrı məkanlarda ünsiyyət qurması* məkan və cədvəl üzrə olan problemlərin birgə yollarını həll edir. Müəllimlərin ayrı məkanlarda olması ünsiyyətin uzaqlaşması yox, virtual şəkildə əvəz olunmasıdır. Bu baxımdan müəllim və şagirdlər fiziki ünsiyyətdə vriləcək suallardan çox, vizual müzakirələrə, tapşırıq və təlimatların mübadiləsinə həsr edilir (Moore, M., & Kearsley, G. 2005: 201).

### **1.2. Distant təhsildə olan mövcud çətinliklər**

Məlumdur ki, Covid-19 pandemiyası zamanı distant təhsilin həyata keçirilməsi onlayn və məktəblərə öz təhsil proqramlarını planlaşdırmağa və optimallaşdırmağa imkan verir. Deyvis, Kof və Teyler (Davis, Gough and Taylor, 2019) qeyd edirlər ki, distant təhsilin üstünlükləri olmasına baxmayaraq, müəllimlər və valideynlər texnologiyadan səmərəli istifadə edə bilmirdilər və kifayət qədər elektron məzmun yoxdur və bəzi şagirdlərin internetə çıxışı zəif təmin olunur. Bu hal xüsusilə mərkəzdən uzaq yerlərində daha çox müşahidə olunur. Ümumi aparılan sorğu nəticələri sübut edir ki, hər iki məktəb üçün aşağıdakı ümumi problemlər mövcuddur (7)

Sahə	Problemlər	Tezliklər
Çatışmazlıqlar	<i>İnternetin olmaması</i>	20
	<i>Kompüter çatışmazlığı</i>	14
	<i>Məhdud internet</i>	12
	<i>Uyğun olmayan smartfon</i>	8
	<i>İmkanların bərabərsizliyi</i>	7
	<i>Mikrofon, qulaqlıq kimi avadanlıqların olmaması</i>	5

**Cədvəl 1.2.1. Tez-tez rast gəlinən qeyri-mümkünlüklərə dair fikirlər**

Cədvəl üzrə tez-tez rast gəlinən qeyri-mümkünlüklərə dair fikirlərə nümunələr təsvir edilmişdir. Cədvəldə qeyd olunan çətinliklər ümumi olaraq məktəblərdə tez-tez rast gəlinən problemlərdir. Maliyyə azlığı ucubətindən internetin olmaması, hər fənn üzrə müəllimlərin kompüterdən istifadəsini təmin edən kompüter çatışmazlığı, internet saatını az olması və ya internet proqramları olmayana smartfonlar, bütün şagirdlərin eyni vaxt ərzində bərabər internetlə təminatı və ya səs və video proqramlarda istifadə olunan mikrofon və qulaqlıqların olmaması ilə qeyd olunur. Bu baxımdan şagirdlərin ənənəvi təhsilə olan əvvəlki müsbət baxışları daha da təkmilləşməyə başlayır (3; 6).

Bundan əlavə, müəllimlər Zoom, Teams link kimi proqramlardan istifadə edərək interaktiv canlı dərsləri təşkil etdilər və şagirdlər və valideynlər üçün sürətli ünsiyyət məkanı yaradıldı. Təəssüf ki, bütün bu səylərə baxmayaraq, distant təhsil texnologiya asılılığını artıraraq, şagirdlərin qarşılıqlı əlaqəsini effektiv şəkildə təmin etməkdə çətinliklərlə üzləşdir. Ənənəvi təhsil ilə distant təhsilin müqayisəsində müəllim və şagirdlər bütün hllarda ənənvi təhsilin tədrisinə daha çox yer verir, distant təhsilin çatışmazlıqlarını müxtəlif dəyişənlər üzrə fərqləndirə bildilər. İki miqtb üzrə 68 şagird arasında aparılan sorğuya əsasən aşağıda verilən dəyişənlər arasındakı fərq cədvəldə müəyyən edildi.

Dəyişənlər	Ənənəvi	Distant
Dərs vaxtı bütün suallara cavab vermək olur	42 (67%)	24 (33%)
<i>Tədris materialları vizual xarakter daşıyır</i>	46 (68%)	22 (32%)
<i>Dərs zamanı bütün tapşırıqların həllinə vaxt çatmış olur</i>	45 (68%)	23 (32%)
<i>Müəllimlə ünsiyyət daha tez qurulur</i>	52 (90%)	16 (18%)
<i>Qiymətləndirmə müxtəlif formada keçirilir</i>	56 (98%)	12 (8%)
<i>Bütün dərslərə daha tez cəlb olunuram</i>	48 (88%)	20 (12%)

**Cədvəl 1.1.2. Ənənəvi təhsil ilə distant təhsilin müqyisəsi**

Cədvəldən göründüyü kimi şagirdlər distant təhsili bəzi komponentlərinə görə üstün tutur və ənənəvi dərslərdən fərqləndirə bilirlər.

Tədris materiallarını hazırlanması 46 şagird, müəllim və şagirdlərin əlverişli ünsiyyətinin qurulmasında 52 şagird distan təhsildə problem olduğunu qeyd etdilər. Qiymətləndirmə üsullarının tətbiqinin də ənənəvi təhsildə daha səmərəli olmasını 56 şagird təsdiq etdi. Məlum olduğu kimi vaxtın idarə olunması ənənəvi təhsil modeli şagirdlər tərəfindən daha əlverişli hesab edildi. Ənənəvi təhsil bütün suallara tam cavab verməkdə 42 şagird, dərs zamanı bütün tapşırıqların həllində vaxtın düzgün idarə olunması 45 şagird tərəfindən qeyd olundu. Müəllim və şagirdlərin ünsiyyətinin ənənəvi təhsil daha tez qurulmasını (52 şagird) təsdiqlədilər.

Araşdırmalar şagirdlər üçün onlayn tədrisin çətinliklərini aşağıdakı kimi müəyyən etdi: *Vaxtın səmərəli idarəedilməsi, tədris materialının hazırlanması, ani ünsiyyətin olmaması, aydın göstərişlər və ya gözləntilərin alınmaması.*

Ümumi çətinliklər bir çox şagirdin distant təhsil zamanı üzləşdiyi fəvqəladə çətinlikləri, o cümlədən ailədə baş verən xəstəliklərin olması, maliyyə etibarsızlığı, xroniki stress və qeyri-müəyyənlik, normallığın itirilməsi və fəaliyyətlərdən məhrum edilməsi və sosial əlaqələr olmamaması idi. Aparılan müsahibə və müşahidələr aşağıdakı tapıntıları təqdim edir:

Tətbiq	Distat təhsildə olan problemlər	Nəticə
Həyata keçirilmə	• Onlayn dərslərə ayrılan vaxtın az olması	45%
	• Ev tapşırığına görə həddindən artıq iş yükü	34%
	• Əsas dərslərin tətbiqinin qeyri-adekvatlığı	25%
	• Qeyri-müəyyən qiymətləndirmə sistemi	35%
	• Ev tapşırıqlarına ayrılan vaxtın olmaması	34%
	• Qeydiyyatdan keçmiş dərslər məhdud giriş	47%
	• Zəif qarşılıqlı əlaqə	76%

**Cədvəl 2.1. Şagirdlərin distant təhsilin həyata keçirilməsində qarşılaşdığı problemlər.**

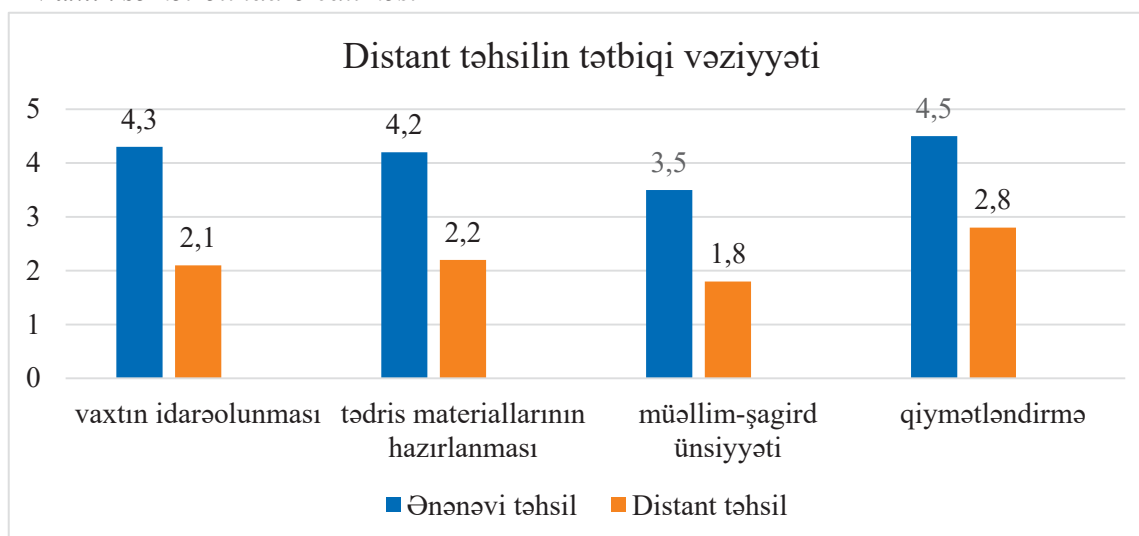
Burns (2011) məktəblərdə veb-əsaslı distant təhsilin tətbiqi üçün üç maneəni, *yüksək sürətli internet və davamlı texnologiyanın olmaması, müəllim və şagird bacarıqlarının olmaması və dəstək xidmətlərinin olmaması* kimi qeyd etmişdir. Buna əlavə olaraq qeyd etmək lazımdır ki, distant təhsilin problemi ondan ibarətdir ki, əksər iştirakçıların bu tədris forması ilə praktiki təcrübəsi çox aşağı səviyyədədir (2).

**Sxem 2.1.2. Ənənəvi və distant təhsilin müqayisəli fərqi üzrə son nəticələr**

Sxemdən məlum olur ki, son nəticələr yenə ənənəvi tədris növünün daha müsbət anlaşılması və distant təhsilin problemlərinin üzə çıxmasıdır.

Yuxarıda qeyd olunan fikirlərlə eyni məzmununda olması aşkarlandı

*a. Vaxtın səmərəli idarə edilməsi*



Distant təhsilə çevik keçid şagirdlər üçün elektron məkana adaptasiya etmək, keyfiyyətli tədris materiallarını hazırlamaq, eyni zamanda tədris metodlarına uyğunlaşmaqda müşahidə edildi. Dərsə gecikmək və ya bəzən də onlayna qoşulmamaq tədris proqramındakı mövzuların ləngiməsi, qoyulan vaxt ərzində təlim nəticələrinin əldə olunmamasıdır. İnternetə gec qoşulmaq və bəzən də tez-tez kəsilmələr vaxt itkisini yaradır və proqram mövzuları uğurla mənimsənilir. Vaxtın idarə edilməsi sisteminə sahib olmaq, bəlkə də, şagirdlər üçün ən çətin problemdir, çünki burada motivasiyanı rolu əhəmiyyət təşkil edir.

Şagirdlər öz təhsillərinə ciddi yanaşmalı, vaxtı idarə etməyi öyrənməli, gündəlik cədvəllərini qurmalı və daim diqqətini yayındırsalar da oxumalıdırlar.

*b. Tədris materiallarının hazırlanması.*

Tədrisin keyfiyyətini yüksəltmək üçün distant təhsilin ən faydalı cəhəti tədris proqramı üzrə materialların sistemli işlənilib hazırlanmasıdır. Distant təhsildə yüksək keyfiyyətli, uğurlu onlayn proqramı idarə etməyin digər çətinlikləri əsasən səmərəli dərs modelinin hazırlanmasıdır. Tədris mətnləri və təqdimatlarla yanaşı, mövzuların videoçəkilişləri və digər multimedia tədris materialları tədricən yaradılsa da, müəllimlərin hazırladıkları elektron təqdimatlar, slaydları video materialların sinxronlaşdırılmasında video mühazirələri yazmaq böyük çətinliklər yaradırdı. Bəzən də müəllimlərin texnoloji bacarıqlarının zəif olması, onlayn təlimi idarə etmək; şagirdlərə dəstək və texnologiyanı idarə etmək; proqramlarının uğurlu olub-olmadığını müəyyən etmək üçün onların qiymətləndirilmə problemləridir.

*c. Ani ünsiyyətin olmaması*

Effektiv öyrənmənin əsas tələblərindən biri müəllimlər və şagirdlər arasında ikitərəfli ünsiyyət qurmaq bacarığıdır. Məktəbin çevik və sürətli internetlə təminatə ünsiyyətin və ya kommunikasiyanın tez qurlmasına zəmin yaradır. Bununla belə, ən böyük problem həmişə ünsiyyətdə əhəmiyyətli geriləmə oldu. Ən mühüm problemlərdən biri də şagirdlərin dərslərə zəif cəlbi, dərsləri idarə etmək bacarığındadır. Çox vaxt şagirdlərin bir hissəsi öyrənmə üçün düzgün uyğun mütənasib cədvəl planlaşdırma bilmirdilər. Baş verən səbəblərdən distant təhsil şagirdlərin tədris prosesində üzləşdikləri problemi aşağıdakı şəkildə nəticələndirə bildik (3)

**2. Distant təhsildə problemlərin həllində yeni perspektivlər**

Distant təhsil şagirdlərin müstəqil düşüncəsini stimullaşdırır və eyni zamanda hazır biliklərin ötürülməsindən idrak fəaliyyətinin özünü idarə etməsinə keçidi təşviq edir və şagirdlərin müstəqil idrak fəaliyyətini aktivləşdirir. Distant təhsilə şagirdlərin adaptasiyasını yaratmaq üçün yeni perspektivlərə daxildir:

- Dərs cədvəllərinin və məlumatların ötürülməsi;
- Distant təhsil üçün ən effektiv texnologiyanın tapılması;
- Distant təhsilə şagird maraqlarının artırılması
- Distant təhsil növlərinin öyrənilməsi (onlayn söhbətlər, forumlar, videokonfranslar vasitəsilə məsələlərin, problemlərin, çətinliklərin interaktiv formada müzakirələr);

1) *Dərs cədvəllərinin, gözləntilərin və digər vacib məlumatların ötürülməsi.*

Ən çox yayılmış distant təhsil problemlərindən və həll yollarından biri də dağınıqlıq və nizamsız dərs cədvəlinin olması və valideyn narahatlığıdır. Məhz buna görə də distant təhsil zamanı vacib məlumat üçün ev bazasına malik olmaq vacibdir. Şagirdlərin və valideynlərin ardıcıl və ətraflı cədvələ, tapşırıqlara və digər yeniləmələrə daxil ola biləcəyi ev mühitini seçmək ən səmərəli yoldur (1)

2) *Distant təhsil üçün ən effektiv texnologiyanın tapılması*

Onlayn dərslərdə müxtəlif texnologiyalara inteqrasiya imkanları demək olar ki, sonsuzdur və yenilikçi pedaqoqlar kurikulumlarını öyrətmək və şagirdlərlə ünsiyyət qurmaq üçün virtual lövhələr, müzakirə forumları, interaktiv noutbuklar, sorğular və videolar kimi texnologiyadan istifadə edirlər. Unutmayaq ki, texnologiya həmişə sinif səviyyəsinə uyğun olmalıdır və şagirdlərə yeni alətlər öyrənmək üçün vaxt vermək vacibdir.

3) *Distant təhsilə şagird maraqlarının artırılması*

Distant təhsilin əsas problemlərindən biri şagirdlərin dərs zamanı dərslə diqqətinin qısa olmasıdır. Buna görə də, onlayn dərslərin nə qədər davam edəcəyi ilə bağlı real gözləntilər müəyyən etmək vacibdir. Virtual dərslərdə daha qısa dərslərin planlaşdırılması şagirdlərin diqqətini cəmləşdirməyə kömək edir və onlara ehtiyac duyduqları zaman fasilələr verməyə imkan verir. Şagirdlərin diqqətini canlı dərslərdə saxlamaq üçün müəllimlər sorğulardan, söhbətlərdən istifadə edərək iştiraka həvəsləndirə və hətta iştirak xalları verməklə dərsləri oyuna çevirə bilirlər. dərslərdə şagirdlərin iştirakını oyunlaşdırmaqla dərslər ağılca və cəlbedici təlim fəaliyyətinə çevrilməsi baş verir.

4) *Distant təhsildə istifadə olunan təlim növləri.*

- 1) Çat seanslarının təşkili və sinxron söhbət texnologiyalarından istifadə etmək bütün şagirdlərə söhbətə eyni vaxtda giriş imkanı verir. Distant təhsili həyata keçirən bir çox təhsil müəssisələrinin tərkibində distant müəllim və şagirdlərin söhbət otaqlarında fəaliyyətini təşkil edən "söhbət dərsləri" mövcuddur.
- 2) Veb-əsaslı məşğələlərin təşkili məktəb şagirdlərini asanlıqla telekommunikasiya və internet vasitəsi ilə keçirilən dərslərə, konfranslar, simulyasiya oyunları, laboratoriya işləri, təlim məşğələlərinə cəlb edir.
- 3) Telekonfranslar elektron poçt siyahıları əsasında təşkil edilir və keçirilir. Təhsil vəzifələrini həll etmək üçün tədris telekorpüləri keçirilir.
- 4) Veb-keçmə yeni biliklərin əldə edilməsində və tələbələrin idrak bacarıqlarının inkişafında effektiv metod kimi çıxış edir.
- 5) Veb-keçmə eyni forması şagirdlərə mürəkkəb problemin təhlilini təqdim edir və şagird onlayn şəkildə öz profilini yaradır, istənilən mövzu haqqında ən sənəd hazırlayır, şəkillər əlavə edir və digər partnyorları ilə virtual xarakterli onlayn müsahibə təklif edir. Bu müsahibələrdə suallar və cavablar və suallar şagirdlər tərəfindən hazırlanır.
- 6) *Hibrid tədris metodu*

Şagirdlərin fəallığı distant təhsildə ən mühüm amildir. Şagirdlərin hər iki təhsilə olan maraqlarını möhkəmləndirmək üçün *hibrid üsulu*, yəni ənənəvi metodla bərabər eyni zamanda bəzi dərslərin *onlayn* şəkildə aparılması məsləhətdir. Burada məkan və zaman problemləri, uzaq məsafədən məlumatın səmərəli əldə olunması və sosial məsələlərin həlli öz yolunu tapır. Şagirdlərin komanda şəklində qarışıq öyrənmə mühitində təhsil alması onların təlimə cəlbini nailiyyətlərə təsirini artırır.

### Nəticə

Distant təhsil ümumtəhsil məktəblərində bir çox problemlərlə üzləşir. Bununla belə, araşdırma nəticəsində aşkar edilən problemlərin bəziləri xüsusi olaraq Covid-19 pandemiyası dövrü ilə bağlıdır. Belə pandemiyalarda və ya fəvqəladə hallarda yarana biləcək problemlərin qarşısını almaq üçün tədbirlər görmək lazımdır. Tədqiqat əsasında bütün dünyada yayılmaqda davam edən Covid-19 pandemiyası zamanı distant təhsildə müəllim, şagird və valideynlərin üzləşdiyi problemləri müxtəlif üsullarla araşdırmaq mümkündür. Nəhayət, tədqiqatda aşkar olunan problemlərin həlli üzrə yeni perspektivlər distant təhsil üçün faydalı ol bilər.

### Ədəbiyyat

1. Arçambault, L., & Srippen, K. (2009), K-12 distanse edusators at vork: Vho's teaçing online asross ze United States. Journal of Researç on Teçnology in Edusation, 41(4), 363-391. Retrieved from <http://vww.iste.org/learn/publications/journals/jrte.aspx>
2. Bertiz, Y. & Kosaman Karoğlu, A. (2020), Distanse edusation students' sognitive flexibility levels and distanse edusation motivations. International Journal of Researç in Edusation and Ssiense (IJRES), 6(4), 638-648.
3. Boulos, M.N., Maramba, I., & Wheeler, S. (2006), Vikis, blogs and podsasts: A nev generation of veb-based tools for virtual sollaborative slinisal prastise and edusation. BMS Medisal Edusation, 6 (41).
4. Boza, P. (2011), Obstasles and fasilitative opportunities vwhile studying sosial vork vizin an open and distanse learning sontext. Sosial Vork/Maatskaplike Verk, 47(4), 451-461.
5. Burns, M. (2011), Distanse edusation for teaçer training: Modes, Models, and Mezods; Edusation Development Sentre, Ins. Vaşington, DS, retrieved from <http://vww.sabes.org/resourses/dl/eds-distanse-edmezods>
6. Davis, L. N., Gouğ, M., & Taylor, L. L. (2019), Online teaçing: Advantages, obstasles and tools for getting it riğt. Journal of Teaçing in Travel & Tourism, 19(3), 256-263.
7. Moore, M., & Kearsley, G. (2005), Distanse Edusation: A Systems Viev. Belmont, SA: Vadsvorz, Sengage Learning.
8. Moore, M.G. (2003), Prefase, in: Moore, M.G. and Anderson, V., Eds. (2003), Handbook of distanse edusation. Lavrense Erlbaum Assosiates, Ins.
9. Nikolov, R. (1997), Distanse Edusation via ze Internet – Edusation vizout Borders, invited paper, Proseedings of ze Tventy-Sixz Spring Sonferense of Bulgarian Mazematisians, Plovdiv, 22-25 April, pp. 53-66
10. Peters, O. (1988), Distanse teaçing and industrial produsation: A somparative interpretation in out-line. In Distanse edusation: International perspestives, ed. D. Severt, D. Keegan, and B. Holmberg, 95113. Nev York: Routledge.
11. Savanauğ, S. S., Barbour, M. K., & Slark, T. (2009), Researç and prastise in K-12 online learning: A reviev of open assess literature. International Reviev of Researç in Open and Distanse Learning, 10(1). Retrieved from <http://vww.irrodl.org/index. fp/irrodl/artisle/viev/607/1182>
12. Simonson, M., Smaldino, S., Albriğt, M. & Zvasek, S. M. (2008), Teaçing and learning at a distanse: Foundations of distanse edusation. Information Age Publiscations, Çorlatte, Norz Sarolina.
13. Wheeler S. (2002), Student Perseptions of Learning Support in Distanse Edusation. Quarterly Reviev of Distanse Edusation, 3(4):419-430.

Göndərib: 24.05.2022

Qəbul edilib: 25.06.2022